

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidecalogvs Theologico-Politicvs Reformatvs

Dript, Laurentius a

Paderbornae, 1672

3. Dum causa partis unius probabilior causâ alterius, iudex minus probabili causam adjudicare potest.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13441

PROPOSITIO III.

Dum causa partis unius probabilior causa alterius: iudex parti minus probabili causam adjudicare potest.

7. **I**Nter gravissimos moderni temporis abusus merito computari posse, inordinatum iudiciorum modum, multitudinem legum, & in eas commentatorum, testantur multitudo litium, & lamentationes litigantium, quemadmodum ait *Arcesilaus* apud *Sto-beum* serm. 41. ubi *pharmaca* multa, multiq³ *medici* sunt, ibidem & morbi abundant: sic enim, ubi plurimae leges fuerint, ibi & *injustitia* viget maximè. cui assentiens *Vernuleus* lib. 3. *instit. polit. tit. 2. §. 4. legum* ait multitudo mali reipublicae status indicium est. Non igitur probanda. Et utinam pro tot indigestis legum voluminibus unum esset breve ac perspicuum juris compendium, illa legum multitudo litium est seminarium, in quas multo plus quaeris reipublica impendit, quam in bellum, adeo leges quae finiendis inventae sunt litibus, lites

Y 2

quotidie

quotidie generant, dum quæ bona sunt, ad injuriam à pravis ingeniis detorquentur. Et Lipsius lib. 2. exempl. polit. c. 10. Europam ait videri & mentior, nisi maxima ejus pars circa lites occupatur. Alij judicant, alij instruum, alij agunt, & qui miserrimi sunt, eas habent. Bone Lothari manes tui per me quiescant, sed rosa, aut lilia sepulchrum tuum non ornent, qui rotas & spinas nobis sevisisti: Nam quæ tam clara causa est, quæ non aliqua lege, imò & interpretatione obscuretur? quæ tam improba, cui non dent colorem? Ars enim facta est causidicina, & perite captare, aut capere laudem habet.

8. De ratione legis esse claritatem fateatur tam civile, quam jus canonicum. Vnde Justinian. Nov. 197. cap. 1. quidem ait sic proprium est legum, sicut claritas? Erit autem inquit Jus Canonicum Dist. 4. lex honesta, justa, possibilis & c. manifesta quoque, ne aliqua per obscuritatem in captionem contineat: Nihilquam enim ait Plato lib. 5. de legibus fuerint concordēs, aut inter amantes cives, ubi mutuo multa lites judiciales sunt: sed ubi ea brevissima & paucissima. Certe nihil famelicis & avariss-

avarissimis procuratoribus, causidicis, advocatis, imò & iudicibus gratius accidere potest ejusmodi perplexarum legum emanatione. Vnde singulariter mihi notus Præ-nobilis cujusdam Cancellariæ Præsidentis & Summus Justitiæ Promotor: dum inquit Cancellariam ingredior, & tot ante eam Procuratores stantes intueor, videre mihi videor vultures, & corvos cadaveribus devorandis inhiantes: neque enim partes iuste etiam litigantes, & iusta prætendentes sine suo gravi damno intentum suum assequuntur, ita ab Advocatis & Procuratoribus circumducuntur.

9. Est v. g. qui ab alio quadraginta aut quinquaginta Imperiales, quos ex amicitia mutuo dedit, lite (eo quod alio modo eos recuperare nequeat) prætendit: primum illi subarrhandus Advocatus, & Procurator, ille ducato, hic Imperiali: petitur citatio, quæ ad quatuor vel quinque milliaria insinuanda: insinuatur, sed ad primam citationem non comparet citatus, alteram præjudicialem expectat: quæ iterato insinuanda, comparet tandem reus cautionem petens, illam actor,

Y 3

utpote

utpote alieni territorij nec in loco judicij bona, vel amicos habens, præstare nequit: offert juratoriam, contra quam excipit reus adductis Authoribus pro se sentientibus: interea tempus currit, & annus integer elabitur, antequam veniatur ad rem: & actor non solum non accipit, quod juste postulat, sed novos quotidie nummos exponere cogitur, pro mandatis, citationibus, copiâ prothocolli, conceptibus Advocati, recessibus procuratoris: in tantum ut sumptus brevi medietatem, vel integram, quæ petitur summa adæquent. Tandem vel tædio prolongationis & sumptuum deserit litem, vel negotium componitur cum exiguo vel nullo partium, majori Advocatorum, procuratorum, aliorumque judicio interessentium emolumento. Quod si actor post litem examinet statum suum, videbit se plus detrimenti, quam emolumenti, si tamen reportasse ex lite.

Id quod pulcherrime demonstrat à *Cassio Clockio lib. 2. de ærario cap. 124.* citatus *Barclaius*: sepe ait itur ad iudices causa narratur aliquot anni abeunt necdum contestatio litis audita est. *Judicibus hic non vacat: hic omi-*
to quod

to quod litem facit, negotio haerent Patroni in causis minoribus, quae nunc sponte, nunc eorum studio nascuntur à prima sic dubia ex dubiis feruntur: sic immani dilatione pereunt litigantios magnâ in insontes inopesq; injuriâ. Ne quere cur tamdiu iudicibus placeat & patronis ad se delatos cruciari: nempe ex mora & tempore sua opera estimatur. Sic patronis inquam crescit, sic iudicibus sua merces. Multa scripsisse, multa audisse acerrime vendunt eo peiores quod quae peccant iustitiâ imputant. Præterea consuetudine videndi miseros exnuunt humanitatis sensum aut potius miserum esse non credunt litigare. Et inter hæc iudices omnem in Advocatos culpam reiiciunt illos esse qui cunctantur & ambages quærunt: quasi vero ij peccare nisi ex consensu iudicum possent: Hi rem postulant differri: illi annuunt utrorum majus est vitium? equidem censeo esse illorum, qui cum possint prohibere hæc mala, permittunt. Neget prætor inducias omnes litis articulos intra sex mensium spatium includat, imparatos habeat pro convictis jam causidici desinent ab hac fraude.

10. Certe sæculo hoc nostro non minus litigioso, quam malitioso, quod plus scientiæ, quam conscientiæ habet, omnes con- queruntur de litium diuturnitate, ex qua se- pissime evenit eos ipsos qui victoriam cum sumptuum quoque adjudicatione reporta- runt, tam longis anfractibus vexatos, ac tot sumptibus misere fatigatos sic affici, ut lu- gendum sibi potius, esse putent, quod bonæ alioquin litis aut instituendæ aut suscipien- dæ consilium ab initio non abjecerint: quam gratulandum quod tanto pretio nudam vi- ctoriæ gloriam compararint. Teste *Anton. Fabro in cod. lib. 9. tit. 22. definit. 1. in princ.* Quod certe omnes mirantur, pauci rman- tur. Ideoque etiam ipsa summa tribunalia in- vasit, ut vere pudeat referre, quod impuden- ter nonnulli evomunt, ibi lites spirare, nun- quam exspirare: litigantes diu sperare, nun- quam aspirare. Largo namque lachryma- rum imbre deplorandum est, quod lites eo appellabiles fiant immortales, nec patris nec filij, imo nepotis termino terminentur. Te- stis est à *Carpzovio* citatus *Harim. Vultei* à die mortis ipsius de cuius hereditate agebatur,

moder

usque

usque ad litis contestationem elapsos esse annos ferme 28. ab investiturâ novâ usque ad litis contestationem annos 75. Ita nimirum lites non modo hominum plerumque: sed & vivaces cornicularum atque corvorum ætates superant, ut vere dixerimus homines esse mortales, lites verò immortales.

II. Causa horum est multitudo tot Advocatorum & in jus commentantium sine numero ita multiplicatorum, ut vix casus inveniantur, qui non possit juxta *Cevallos* primo articulo citatum in utramque partem ventilari & definiri, non dicam per quos causæ etiam injustæ defendi possint: cujus exemplum refert *Lipsius* loco paulo ante citato: *Galeacius* ait *Dux Mediolanensis*, cum aliquoties audisset *vasro ingenio causidicum esse, qui lites serere, & satas producere, atq; alere etiam in liquido jure posset: hominem ad se accitum affatur: debeo inquit Pistori meo centum aureos, non lubet solvere. Tu equid tueri me in jure, & rem protollere potes, annuit largiter & Principi prompte se dedit: sed iste ei malum. Nam fraudis sic confessum, verbis prius increpitum, laqueo publice necari jussit.* Quod si

moderno tempore omnes illi, qui iniquas causas tuentur, laqueo necari deberent: non vacarent tot patibula, nec tot injustitiæ committerentur. *Hi sunt, ut ait Doctor Mellissus lib. 1. de confid. cap. 9. qui docuerunt linguas suas loqui mendacium, disertis adversus justitiam, eruditi pro falsitate: Sapientes sunt, ut faciant malum, eloquentes, ut impugnent verum. Hi sunt, qui instruunt, a quibus fuerant instruendi: astruunt non comperta, sed susstruunt de proprio calumnias innocentie, destruunt simplicitatem veritatis, obstruunt iudicij vias. Nihil ita absq̃ labore manifestum facit veritatem, ut brevis & pura narratio. Ergo illas, quas ad te necesse erit intrare causas diligenter velim, sed breviter decidere adsuccas: frustratoriasq̃, & venatorias praecidre dilationes. Causa vidua intret ad te, causa pauperis, & ejus qui non habet, quod det. Quid enim necesse est admittere illos, quorum peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium.*

12. Quibus omnibus malis exiguo meo iudicio melius obviari non posset, quam si Princeps imitetur exemplum, primo Caroli Magni cujus latam legem citat *Iustus Lipsius*

Lipsius lib. 2. Monitorum polit. cap. 9. q. 1. Hoc missi nostri notum faciunt comitibus & populo, quod nos in omni hebdomada unum diem ad causas audiendas sedere volumus. Populo autem dicatur ut caveat de aliis causis ad nos reclamare, nisi de quibus aut missi nostri, aut comites eis justitiam facere noluerunt: Ad quæ verba addit Lipsius & Monzambanus de statu Imp. Rom. Germ. Ecce erant illo ævo passim in oppidis & pagis, etiam comites sive graviones, qui communiter jus dicebant: interveniebant extra ordinem & missi sive delegati à Principe: at Carolus ipse tamen audire causas voluit idq; hebdomadatim: causas scilicet graviores, aut in quibus læsio aut injuria, intervenisse ab ipso iudice videbatur. Si non alius in hac re fructus, quantus iste esset coercere hoc modo iudices & vigilantes attentosq; reddere, cum Principem cogitarent iudicij sui, iudicem & forte vindicem mox futurum. Secundo S. Ludovici Regis Gallia, de qua refert brevium Romanum ad diem 25. August. quod cum metueret, ne causæ pauperum negligenterentur, bis singulis hebdomadis in publico residens, audiebat eorum querelas & tum

justitia, tum misericordia illas expendens,
 celeriter expediebat, quod si quæras qua-
 nam illæ singulares causæ sint à Principe de-
 cidendæ? *Philo Judæus lib. de creatione Prin-*
cipis alludens ad Consilium à Jethro Moyfi
datum Exod. 18. quidquid autem majus fuerit
referant ad te: Majora ait negotia non ut qui-
dam existimant controversias qua inter cla-
ros divites potentēsq; incidunt: sed quoties pri-
vati egeni obscuro premuntur à potentioribus
cum nulla prasidij spes est nisi in iudice intelli-
go, ut inquam Princeps curet sibi ad minus
femel, vel bis in hebdomadâ à singulorum
suorum judiciorum consiliarijs vel judici-
bus in scripto exhiberi specificationem sin-
gularum litium & causarum cum tempore à
quo ventilatæ sunt, simulque referri, quid
quomodo agatur, & quæ causæ tantæ pro-
longationis: Si cuilibet istarum binarum au-
diendarum Princeps, unam alteramve ho-
ram assignet, multa expediri poterunt, cum
hoc sit primarium Principum munus & of-
ficium teste Claudiano: Hoc uno Reges olim
sunt sine creati. Dicere jus populis injustaq;
tollere facta. Tertio ut omnes causas illis
 exce.

exceptis, quarum gravitas ordinarium juris
 processum requirit) summarie, simpliciter,
 de plano sine strepitu & figurâ judicij decidi
 curet. Sublatis nimirum omnibus solemniti-
 tatibus, quæ sunt juris positivi secundum
Alexand. in cons. 6. col. 2. in princ. in 3. vol.
 non tamen citatione cum illa sit juris natu-
 ralis & probationibus necessariis, quæ sunt
 Juris Divini, ut in ore duorum, vel trium te-
 stium stet omne verbum &c. Solum tamen
 Principem non recognoscentem superio-
 rem, non autem inferiorem à Principe ta-
 lem commissionem, & mandatum dare pos-
 se docet *Maranta in speculo aureo dist. 9. n. 3.*
 Hanc praxin observarunt teste *Carpz. in sua*
Jurisprud. for. part. 1. Const. 1. definit. 1. n. 7. 8. 9.
10. Electores Saxonix Augustus, & Joannes
Georgius: dum per omnes suas ditiones suis
 Judicibus mandarunt: ut partes sua jura de
 simplici & plano ore tantum absque scriptis
 proferrent, nec per apices juris & subtilita-
 tes legum domi excogitatas, & in scriptis
 conceptas lites protraherent: & hanc praxin
 quotidie adhuc in Saxonia servari asserit
num. 10. citato. Sed sunt qui Majestati Prin-
 cipis,

cipis, si is pro tribunali sedeat & causas be-
 cidat derogari opinentur: *Da* inquit *im-*
peritum Principem & in gestu ac sermone in-
eptum, an non faciet recta curva & irrisus se
exponet? sed & crebra illa in populo ostenta-
tio & loquutio an non Majestatem vilescere
facit? si severe judicet loco amoris (qui iniquus
summe estimandus) populi odium incurrit: si
remisse jus violabit: Melius itaq; hæc consilia-
riis remittuntur quam Principem varie ab-
stractum in novas arcessere curas. Verum
 tantum abest, ut hæc stringant quin potius
 majorem stimulum addant: Principes utpo-
 te meliore sanguine nati & melius educati
 naturali plerumque judicio & moribus et-
 iam doctos & quosque bene moratos ante-
 cellunt, ut rara causassit in quâ justum discer-
 nere & decernere nequibunt: *Divinatio in-*
quit Sap. Prov. 16. in labiis Regis, in judicio non
errabit os ejus. Ad sunt & assessores ad hoc
 dati, ut pro majestate & consilio adsint: sileo
 quod majorem sibi & reverentiam & timo-
 rem ac majestatem Princeps judicando con-
 ciliet, quantam enim venerationem & timo-
 rem judicibus plebecula etiam innoxia cui
 nihil

nihil negotij cum illis est, aut fuit impendat, quotidiana docet experientia. Sic & Princeps dum severam sententiam pronuntiare cogitur eam clementia vel morum & verborum suavitate ac compassione, sic temperare potest, ut amorem etiam condemnatorum qui ex zelo solum justitiæ contra se procedi cernunt consequatur.

13. His viis Principes inordinato illi, & sumptuoso nimis in judiciis procedendi modo (quæ occulta & gravissimæ exactiois locum & vicem agit) cum magno suo, & subditorum emolumento obviare poterunt.

Quibus incidēter & utiliter occasione judicis, & judiciorum dictis: utramque propositionem falsam, nec ut probabilem defendi posse sentit & probat *P. Antonius Teryllus q. 24. Assert. 3. his fere rationibus.*

I. Quia Judex, ut persona publica, & lex animata debet procedere secundum allegata & probata: & sententiam libello, actisque & meritis in illis allegatis conformem ferre: non verò secundum suam privatam opinionem & phantasiam; cum eo fine partes merita causæ allegent. Et quid & ad quid delectus

ctus

Etus Judicis, si ille inter duas æque vel differenter probabiles pro suo libitu & placito possit sententiam ferre? certe miserrimus esset status pauperum viduarum & pupillorum litigantium, si id Judici liceret, ordinariæque divites triumpharent.

2. Quia si id reo constaret Judicem secundum suam privatam opinionem, non secundum fortiora causæ merita sententiasse, juste appellare posset, adeoque signum est, Judicem à quo iniquam tulisse sententiam cum non à justa, sed ab iniqua solum appelletur. Hoc maxime attento quod tota causa appellationis non à causæ meritis sed Judicis libertate & iniquitate oriatur.

3. Quia Judex debet secundum Jura judicare, at Jura præscribunt debere secundum probabiliora judicari: *inspicendum est inquit jus tam Canonicum quam Civile in obscuris, quod est verisimilius, vel quod plerumque fieri consuevit: Reg. 45. Juris in 6. item l. ob carmen. ff. de testam. confirmabitque Judex motum animi sui ex argumentis & testimoniis, que & rei aptiora & verò esse proximiora compererit. l. Tiraquella ad l. si unquam col. de*

revo.

re voc. don. Menoch. lib. 1. de presumpt. q. 29. & 39. & S. Ambrosius serm. 20. in psalm. 119. Bonus Judex ait nihil ex arbitrio suo facit, & domestice proposito voluntatis, sed juxta leges & jura pronunciat: statutis quoque juris obtemperat, non indulget propria voluntati; nihil paratum & mediatum domo defert, sed sicut audit, sic judicat, & sicut se habet negotij natura.

PROPOSITIO IV.

In causa equali potest judex aliquid ab una partium accipere, ut sententiam in ejus favorem ferat.

PROPOSITIO V.

Licitum est judici pro sententiâ injustâ pretium accipere.

14. **N**ON sine causâ Deus in sacrâ scripturâ toties & tam severe vetat Judicibus, ne accipiant munera: Deut. 16. Judices

ces